

Collegegeldvrij besturen en zo

VVD en D66 hebben op 21/2/2012 een wetsvoorstel ingediend opdat universiteiten en hogescholen een beurs kunnen verstrekken aan studenten die hun studie een jaar willen onderbreken en dat jaar niet als student staan ingeschreven.¹ Op die manier kunnen student-bestuurders de langstudeerdersboete ontlopen en hun studiekosten drukken. Als voorwaarde is slechts gesteld dat de universiteit of hogeschool zelf belang heeft bij het toekennen van die beurs, dat de student in dat jaar geen gebruik maakt van de onderwijs- en tentamenvoorzieningen van de instelling, en dat de student in dat jaar activiteiten op bestuurlijk of maatschappelijk gebied ontplooit die niet van commerciële aard zijn. Welke activiteiten voldoen aan die voorwaarde?

1. De indieners noemen zelf de volgende activiteiten:

- 1.1 Bestuurswerk dat (mede) in het belang van de instelling is. Wellicht valt daaronder niet alleen het lidmaatschap van bestuurs- en medezeggenschapsorganen van de instelling, maar ook het bestuurslidmaatschap van studentenorganisaties die in de marge van die instelling opereren. Misschien kan zelfs het lidmaatschap van de Gemeenteraad of van Provinciale Staten ertoe gerekend worden.
- 1.2 Topsportbeoefening die bijdraagt aan de reputatie van de instelling (bv. een Olympisch roeiteam). Wellicht kan men tevens denken aan studenten die op ander gebied grote talenten hebben en die door hun prestaties op wedstrijden of manifestaties kunnen bijdragen aan de reputatie van hun instelling.
- 1.3 Deelname aan buitencurriculaire studentenprojecten die bijdragen aan de reputatie van de instelling (bv. het bouwen van een solar-auto).

2. Verdienstelijke 'community service':

In de *Hall of Fame* van de Universiteit Utrecht prijkt tegenwoordig ook een student die zich onderscheiden heeft door zijn of haar maatschappelijk verantwoordelijkheidsbesef.² Blijkbaar is dergelijke maatschappelijke profilering een aandachtspunt in het reputatiemanagement van hogeronderwijsinstellingen. In dat licht zouden universiteiten en hogescholen kunnen besluiten een beurs toe te kennen om studenten een jaartje vrij te stellen voor (lokale, nationale of mondiale) 'community service'.

3. Student-stagiairs binnen de eigen instelling:

Onderwijsinstellingen dienen het maatschappelijk belang. Het is dus denkbaar dat deze beurzen tevens zullen worden gebruikt als financiële tegemoetkoming voor studenten die een jaar lang onbezoldigd stage willen lopen binnen de eigen universiteit of hogeschool: als hulpdocent (voorheen: student-assistent), als hulponderzoeker (voorheen: student-assistent of Akademie-assistent), of als assistent van anderen die binnen de instelling werkzaam zijn. Dat is, anders gezegd, een manier om studenten onder het wettelijk minimumloon in te schakelen in het productiebedrijf van de universiteit of hogeschool.³

4. Verlengde afstudeerprojecten:

Verder kan het in het belang van de instelling, en in het maatschappelijk belang, worden geacht, dat sommige studenten d.m.v. een beurs in de gelegenheid worden gesteld extra tijd in een veelbelovend afstudeerproject te steken. Dat zal vooral het geval zijn als het project voor de instelling derdegeldstroominkomsten of octrooien, of voor de begeleiders extra publicaties kan opleveren. Dankzij de beurs krijgt de student gelegenheid een deel van het project in een 'collegegeldvrij jaar' uit te voeren.

5. Werving van potentiële promovendi en werknemers:

Het is in het belang van universiteiten en hogescholen getalenteerde studenten aan zich te binden, want uit die *pool* kunnen ze hun promovendi en werknemers rekruteren. Het is misschien vergezocht, maar krijgen de instellingen met deze beurzen een instrument in handen om getalenteerde studenten aan zich te binden? In de punten 3 en 4 is daartoe een weg aangeduid.

6. Mag het beursjaar tevens studiepunten opleveren?

In het voorstel van VVD en D66 wordt niet uitgesloten dat de overeengekomen activiteiten achteraf tevens met studiepunten beloond worden. Evenmin wordt uitgesloten dat de student naast de overeengekomen activiteiten tevens studieactiviteiten (bv. scriptiewerkzaamheden) verricht die in het daaropvolgende jaar studiepunten opleveren: in de twaalf maanden van het beursjaar schieten er allicht een paar maanden over die de betrokkene alvast in z'n studie kan steken. Niet alleen het collegegeldvrije beursjaar maar ook de aldus te vergaren studiepunten reduceren het risico op een substantiële langstudeerdersboete.

7. Discussie

Resumerend: het gaat om een jaar dat de student niet als student staat ingeschreven bij zijn of haar universiteit of hogeschool. De student betaalt dat jaar geen collegegeld, maar kan ook geen aanspraak maken op rijksstudiefinanciering. Om dat jaar te helpen overbruggen, verstrekt het instellingsbestuur aan de student een beurs uit het Profileringsfonds. Dat fonds wordt gevuld uit ons aller belastinggeld. De punten 1 t/m 6 leiden dan tot een drietal retorische vragen:

- Zijn in het voorstel van VVD en D66 voldoende waarborgen ingebouwd dat het geld van het Profileringsfonds *in het belang van studenten* gebruikt wordt, en dus niet misbruikt of oneigenlijk gebruikt wordt in het belang van de universiteit of hogeschool?
- Zijn er waarborgen ingebouwd dat het belastinggeld gebruikt wordt *op een wijze die aan het Gelijkheidsbeginsel beantwoordt*? Hoe wordt voorkomen dat sommige studenten zonder een redelijke rechtvaardiging in de watten worden gelegd, terwijl hun medestudenten moeten zwoegen om niet teveel studievertraging op te lopen en niet door een langstudeerdersboete te worden getroffen?
- Zijn er voldoende procedurele waarborgen geschapen om te voorkomen dat degenen die het meest profiteren van de beoogde collegegeldvrije beurzen (de student-leden van de bestuurs- en medezeggenschapsorganen van de universiteit of hogeschool en de bestuursleden van de studentenorganisaties) te zeer hun privébelangen behartigen bij de besluitvorming over de begroting en de bestedingsregels van het Profileringsfonds?⁴

Wes Holleman

weblog onderwijs 9-3-2012

<http://www.onderwijsethiek.nl>

¹ Het gaat niet om een zelfstandig wetsvoorstel maar om een amendement op een aanhangig wetsontwerp: <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/dossier/33145/kst-33145-7>

² <http://www.dub.uu.nl/artikel/nieuws/scriptieprijs-voor-eigensoortige-en-briljante-student> (5/9/2011), <http://www.dub.uu.nl/artikel/nieuws/hall-fame-voor-topstudenten> (2/1/2012).

³ Vergelijk ook: <http://www.onderwijsethiek.nl/onderwijs/arbeidsbeloning-in-studiepunten> (18/1/2012) en <http://www.onderwijsethiek.nl/onderwijs/student-promovendi> (12/10/2011).

⁴ In eerdere blogberichten heb ik een meeromvattend vraagstuk aangesneden: hoe kan worden voorkomen dat studentenvertegenwoordigers te zeer hun privébelangen verdedigen en de instellingsbestuurders naar de mond praten, in plaats van de belangen van hun bontgeschakeerde achterban te behartigen? Zie: <http://www.onderwijsethiek.nl/onderwijs/medezeggenschap-onderbelichte-belangen> (13/9/2011); <http://www.onderwijsethiek.nl/onderwijs/handjeklap-bij-de-invoering-van-de-harde-knip> (31/5/2009).